

Kansallinen rikosentorjuntakilpailu 2025

Raadin päätös 12.9.2025

Rikosentorjuntaneuvosto järjestää vuosittain kansallisen rikosentorjuntakilpailun, jonka voittaja edustaa Suomea Euroopan rikosentorjuntakilpailussa (ECPA). Puheenjohtajamaa Tanska on valinnut vuoden 2025 kilpailun teemaksi kansalaisiin kohdistuvien verkkopetosten ehkäisyyn.

Hakuilmoituksessa kilpailuehdotusten ilmoitettiin voivan keskittyä esimerkiksi teknisiin, yhteisölähtöisiin tai käyttäytymiseen vaikuttaviin toimiin, julkisen ja yksityisen sektorin yhteistyöhön tai koulutukseen. Hankkeet saivat kohdistua petoksen eri vaiheisiin kuten tietojenkalasteluun netin markkinapaikoilla tai petoksilla saadun rahan siirtoon. Keskeistä oli, että hankkeella edistetään kansalaisiin kohdistuvien verkkopetosten ehkäisyä ja vähennetään niistä aiheutuvia haittoja.

Kansallisessa rikosentorjuntakilpailussa ehdokkaat arvioitiin erityisesti seuraavien kriteerien perusteella: (1) hankkeen tulee keskittyä rikollisuuden tai rikollisuuden pelon torjuntaan nimetyn teeman puitteissa. Lisäksi (2) hankkeen olisi hyvä olla dokumentoidusti tuloksellinen, sen tulisi (3) perustua yhteistyöhön ja (4) olla toistettavissa muissa jäsenmaissa sekä (5) olla innovatiivinen.

Kansallisen kilpailun voittajan valitsi rikosentorjuntaneuvoston kokoama riippumaton raati, johon kuuluivat erityisasiantuntija Markus Alanko oikeusministeriöstä, lainsäädäntöneuvos Tiina Ferm sisäministeriöstä ja johtava asiantuntija Juhani Eronen Traficomin kyberturvallisuuskeskuksesta.

Raadin jäsenistä Juhani Eronen ilmoitti olevansa jäävi arvioimaan Elisa Oyj:n ja Traficomin hakemuksia.

Kilpailuun lähetetyt ehdokkaat, niiden kuvaus ja arvio

Kansalliseen rikosentorjuntakilpailuun ilmoittautui määräaikaan mennessä kolme ehdokasta, joista Elisa Oyj:n ja Traficomin hakemukset koskivat molemmat huijauspuheluita, joissa rikolliset väärensivät puhelinnumeronsa näyttämään suomalaiselta puhelinnumerolta. Kolmas ehdokas oli Sosiaalipedagogiikan säätiö Nettideittiturva -hankkeella. Kaikkien ehdokkaiden arvioitiin täyttävän hakuilmoituksessa ilmoitetut kriteerit.

Raati päätti käsitellä Elisa Oyj:n ja Traficomin hakemuksia yhdessä, sillä ne koskivat samaa toimintaa, jossa molemmat ehdokkaat olivat olleet keskeisiä toteuttajia ja tehneet kattavasti yhteistyötä keskenään.

Elisa Oyj (Huijauspuheluiden estopalvelu) ja Traficom (Matkapuhelinnumeroiden väärentämisen esto)

Toiminta kohdistui laajalle levinneeseen soittajan numerotiedon väärentämiseen, jossa ulkomaiset rikolliset väärensivät puhelinnumeron näyttämään suomalaiselta. Tämä taktiikka oli keskeinen osa huijauspuheluita, jotka kohdistuivat suomalaisiin ja johtivat miljoonien eurojen taloudellisiin menetyksiin vuosina 2020–2021. Uhrit erehtyivät paljastamaan arkaluontoisia tietoja, kuten pankkitunnuksia ja kirjautumistietoja tai sallimaan etäyhteyden laitteisiinsa.

Ongelman kartoituksessa ja ratkaisussa tehtiin laajaa yhteistyötä. Hankkeessa olivat mukana Traficom, Elisa ja muut suomalaiset operaattorit, Tietoevry, Numpac ja Keskusrikospoliisi. Ratkaisua ongelmaan haettiin eri

työryhmissä. Kaikki suuret ja useat pienet teleoperaattorit osallistuivat yhteensä 10 työpajaan kesäkuun 2021 ja tammikuun 2022 välillä. Työpajoissa dokumentoitiin kehitystarpeet, laadittiin aikataulu ja toteutettiin luonnos teknisestä suosituksesta. Keskusrikospoliisi tuotti tietoa rikoksentekotavoista, mikä auttoi Elisaa kehittämään toimivan ratkaisun. Traficom antoi suosituksen ja myöhemmin määräyksen teknologian käyttöönotosta, mikä johti valtakunnalliseen ratkaisumalliin. Suomi oli tiettävästi ensimmäinen maa ja Elisa ensimmäinen teleoperaattori, joka otti käyttöön teknisiä toimenpiteitä numeron väärentämisen estämiseksi.

Toiminta oli hyvin vaikuttavaa. Ennen ratkaisun käyttöönottoa keskimäärin noin 75% ja pahimmillaan jopa 90% ulkomaisista puheluista suomalaisiin numeroihin käytti väärennettyä numerotietoa. Elisan ratkaisun käyttöönoton jälkeen huijauspuheluiden määrä laski merkittävästi: ensin noin 10%:iin ja myöhemmin noin 3%:iin. Keskusrikospoliisin mukaan vuosina 2020–2021 tehtiin yli 1500 rikosilmoitusta, joissa rikoshyöty oli yli 7,1 miljoonaa euroa. Vuonna 2022 vastaavia ilmoituksia tehtiin vain kolme, ja rikoshyöty oli noin 3000 euroa.

Suomen malli on täysin käyttöön otettavissa muissa EU-maissa. Elisa on esitellyt ratkaisuaan useissa kansainvälisissä tilaisuuksissa yhdessä Traficom ja Keskusrikospoliisin kanssa. Suomessa toteutetut ratkaisut ovat herättäneet kiinnostusta kansainvälisesti ja esimerkiksi useissa EU-maissa on otettu käyttöön ja hyödynnetty vastaavanlaisia Suomessa kehitettyjä ratkaisuja. Kansainvälisiä yhteistyökumppaneita on kiinnostanut erityisesti kokonaisuus, joka on ottanut huomioon teleoperaattoritoiminnan, ohjelmistoratkaisut ja sääntelyn ughiin vastaamisessa. Ratkaisu on myös kaupallisesti tuotteistettu ja tarjolla palveluna muille operaattoreille.

Sosiaalipedagogiikan säätiön Nettideittiturva -hanke

Nettideittiturva on Sosiaalipedagogiikan säätiön (Sosped-säätiö) ja Maria Akatemia ry:n yhteinen Sosiaali- ja terveysjärjestöjen avustuskuskuksen (STEA) rahoittama kehittämishanke, joka toteutettiin vuosina 2023–2025. Hankkeessa on kehitetty ja tarjottu ammatillisesti ohjattua tukea romanssihuijauksen uhreille ja heidän läheisilleen, tuotettu koulutusta ja materiaaleja liittyen ilmiön tunnistamiseen, puheeksi ottamiseen ja psykososiaalisen tuen tarjoamiseen kohtaavaa työtä tekevien ammattilaisten käyttöön sekä ennaltaehkäisty romanssihuijauksia laaja-alaisen viestinnän, kansalaiskoulutusten ja kokemusasiantuntijatoiminnan kautta.

Sosped-säätiön mukaan romanssihuijausten uhreille ei juurikaan ole olemassa tukimuotoja, joten hankkeen päätavoite oli luoda tukimalli romanssihuijauksen uhreille sekä tarjota toipumiseen psykososiaalista tukea. Hankkeessa yhdistettiin psykososiaalinen tuki, kokemusasiantuntijuus ja digitaalinen aiheeseen liittyvä asiantuntemus romanssihuijausten uhrien tukemiseksi ja huijausten ehkäisemiseksi.

Hankkeessa kehitettiin valtakunnallinen tukimalli, joka tavoittaa romanssihuijausten uhreja ja tarjoaa heille yksilö- ja ryhmämuotoista tukea. Lisäksi hankkeessa on tuotettu verkkokursseja, oppaita ja materiaaleja, jotka tukevat ammattilaisten osaamista ilmiön tunnistamisessa ja puheeksi otossa. Sosped-säätiön mukaan kokemustiedon hyödyntäminen viestinnässä ja koulutuksessa oli keskeinen osa hankkeen innovatiivista lähestymistapaa.

Yhteistyö hankkeessa on ollut laajaa. Hankkeeseen osallistui laajasti eri sektoreiden toimijoita. Mukana on ollut järjestöjä (mm. Maria Akatemia, Kuluttajaliitto, Rikosuhripäivystys), viranomaisia (Poliisiammattikorkeakoulu, Digi- ja väestötietovirasto, Kyberturvallisuuskeskus), oppilaitoksia (Laurea AMK), sekä yksityisiä toimijoita (F-Secure, Online Technology Group). Yhteistyö on sisältänyt asiakasohjausta, yhteiskehittämistä, viestinnällistä yhteistyötä ja ohjausryhmätyöskentelyä. Sosped-säätiön mukaan yhteistyön laajuus on mahdollistanut ilmiön tunnistamisen ja tuen juurtumisen monialaisesti.

Hankkeen suorituksia on osittain mitattu STEA:n kriteeristöjä vastaavilla mittareilla, sekä hanketyöntekijöiden laatimilla mittaristoilla. Hankkeen tuloksellisuutta seurattiin alku- ja loppukyselyillä,

SWEMWBS-hyvinvointimittarilla, yksinäisyyden kokemuksen mittauksella, vertaisryhmäpalautteella ja koulutuspalautteella. Hankkeen suunnitteluvaiheessa asetettiin ensisijaisesti määrällisiä tavoitteita liittyen eri kohderyhmien tavoittamiseen, sekä laadullisia tavoitteita liittyen hankkeen aikana syntyviin tuotoksiin (esim. oppaat ammattilaisille).

Neittideittiturva-hanke on ollut tuloksellinen. Tulokset ovat hyvin dokumentoituja ja perustuvat standardoituihin mittareihin. Vuonna 2024 hankkeessa annettiin tukea 77 uhrille, joista 100 % koki yhteydenoton auttaneen ja 84 % koki voivansa paremmin. 32% uhreista vahvistui oman arvionsa mukaan kyky välttää tuleva huijaus. Hankkeeseen osallistuneista ammattilaisista 85 % koki rohkaistuneensa ottamaan ilmiön puheeksi ja 96 % verkkokurssin suorittaneista osasi nimetä ilmiön tunnusmerkit. Verkkokurssien kautta hankkeessa tavoitettiin yli 500 ammattilaista. Viestinnän kautta ilmiö sai näkyvyyttä valtakunnallisissa medioissa ja podcasteissa, ja yleisötilaisuuksiin osallistui yli 1400 henkilöä. Hankkeen yhtenä kohderyhmänä olivat rikoksenteelijät, mutta heitä ei tavoitettu.

Hankkeen toimintamalli on toistettavissa muissa EU-jäsenmaissa. Romanssihuijaukset ovat kansainvälinen ilmiö, ja psykososiaalisen tuen tarve on samankaltainen eri maissa. Hankkeen malli perustuu digitaaliseen saavutettavuuteen, kokemustiedon hyödyntämiseen ja ammattilaisten kouluttamiseen, jotka ovat sovellettavissa eri EU-maiden palvelurakenteisiin. Verkkokurssit, tukimateriaalit ja viestintästrategiat voidaan muokata eri jäsenmaiden tarpeisiin sopiviksi. Toiminnan toistaminen edellyttää kuitenkin kumppanien sitoutumista ja tarvittaessa rahoituksen varmistamista.

Päätös

Raati valitsi voittajaksi Traficom ja Elisan huijauspuheluiden estoon liittyvän toiminnan. Kaikki kilpailuun osallistuvat hankkeet täyttivät kilpailun kriteerit rikosentorjunnan, yhteistyön, innovatiivisuuden ja toistettavuuden näkökulmasta. Kaikki myös vastasivat selkeään tarpeeseen. Traficom ja Elisan hakemuksissa esitetty huijauspuheluiden estotoiminnan yhteiskunnallinen vaikuttavuus on kuitenkin ollut erittäin merkittävä. Se perustuu tekniseen ratkaisuun, joka on ollut erittäin tehokas kansalaisiin kohdistuvien petosten torjunnassa ja kaikki suomalaiset teleoperaattorit ovat ottaneet teknisen ratkaisun käyttöön.

Raati ehdottaa, että Traficom ja Elisa osallistuvat Euroopan rikosentorjuntaverkoston ECPA-kilpailuun yhteisellä hakemuksella.